

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

TIDSKRIFT FÖR

SOCIALA OCH LITTERÄRA INTRESSEN

UTGIFVEN AF

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET

ORGAN FÖR

FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET, FÖRENINGEN FÖR VÄLGÖRENHETENS ORDNANDE
OCH FÖRENINGEN HANDARBETETS VÄNNERREDAKTÖR: *LOTTEN DAHLGREN*

INNEHÅLL:

MARIA CEDERSCHIÖLD: Rösträtten och kvinnorna i England.
 M. BOLIN: Trädgårdsskolor för kvinnor.
 MARIA DURLING: Vaggsång.
 Litteratur; F. E.: Hans hustru af Elisa Orzeszko.
 Rese-inskepriser i fattigvårdens tjänst.
 Från riksdagen.
 Från skilda håll.

SVECIA,

Olycksfall-försäkringsanstalten **GOTHIA.**

Avslutar olycksfallförsäkringar på liberalaste och tidsenligaste villkor.

Hufvudkontor: *Regeringsgatan 3, 2 tr.*

Solidt, tidsenligt Lifförsäkringsbolag.
 Ömsesidighetsprincip. — Svensk dödlighet.

Kontor: *Regeringsgatan 3.*

K. M. LUNDBERG
 Textilafdelning, Thyra Gråström.
 Färdiga och påbörjade Broderier på sidan, Kläder, Hårte och yllestrumpfärdiga för Damskar, Fortlerer, Maffor Kluddar, Serveringsdukar m. m. Mönsster utbytnas. Begärsitioner från handsoffen ombesörjas pr omgående.

Bröderna Pahlmans Skrif-, Språk- & Handelsinstitut,
 Stora Vattugatan 2, 1 och 2 tr. upp. *Stockholm, A. T. 84. Riks- 50 06.*
 Fullständigt Handelsläroverk. Årskurser, Terminskurser, 3 mån. kursar samt kursor i särskilda ämnen. Undervisningen består af II lärare. Anmälningar och upplysningar hvarje dag. Nya elever motfågas. **Prospekt** gratis på begäran. Skrifstinuaten fortigot oförändradt. *Söndagslokt. 9—11 f. m.*

Största lager af

Duktyger,

Lakans- och Örngåttslärfter,
Handdukar, Hollands, Madapolam,
Piqué, Broderier & Spetsar.

Specialité: **Damutstyrslar,**
hvilka förfärdigas å egen Syateljier och levereras fullt färdiga, märkta
och tvättade.

Egen Tvätt- och Strykinrättning jemte Ångmangel.

K. M. LUNDBERG,
Stureplan.

Stockholms Dagblad.

Sveriges innehållsrikaste och jemförelsevis prisbilligaste tidning.

Rikhaltig Literaturafdelning.

Morgon- och afton-tidning.

Alltså snabbaste nyheter två gånger om dagen.

Aftontidningen med uteslutande nytt innehåll på alla afdelningar.

Prenumerationspris

Stockholmsupplagan:

för år .....**15**:— för kvartal **4**:25
» halft år **8**:— » månad **1**:50

Landsortsupplagan:

för år .....**10**:— för kvartal **3**:—
» halft år **6**:— » månad **1**:—

<p>Hufvudbutik: Regeringsgatan 26.</p> <p>Filialer: Drottninggatan 78 A Storgatan 9 Munkbron 5 Götgatan 24.</p>	 <h2 style="margin: 0;">Sybehör,</h2> <p>Liffoder, Kjolfoder, Skoningstyg, Ärmlappar, Lifband och Fjädrar af de bästa kvalitéter.</p> <h2 style="margin: 0;">HERM. MEETHS.</h2>
---	---

Sjuksköterskor

med goda betyg öfver genomgångna lärokurser och utöfvad praktisk verksamhet finnas anmälda å Fredrika-Bremer-Förbundets Byrå, 54 Drottninggatan, 1 tr. — Allm. Tel. 48 16. Riks Tel. 27 62.

Annonser för DAGNY

upptagas af

fröken Ingeborg Bergström, 31 Östermalmsgatan 31.

För kapitalister, särskildt fruntimmer, har det länge varit ett önskningsmål att kunna öfverlämna värden af sina värdepapper och skötseln af sina affärer åt någon person eller institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet af det anförtrodda uppdraget äfvensom prisbillighet. En sådan institution är

Stockholms Enskilda Banks Notariatafdelning *(Lilla Nygatan 27, expeditionstid 10—4),*

som under garanti af **Stockholms Enskilda Bank** åtager sig vård och förvaltning af enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatafdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatafdelningen vid förfallotiderna kuponger och tillhandahåller deponenten influtna medel. Vidare efterter Notariatafdelningen utlottningar af obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blifvit utlottad, samt lämnar förslag till ny **placering** af det ledigblifna kapitalet.

Exempel 2. Om inteckningar deponeras hos Notariatafdelningen, underrättar Notariatafdelningen gäldenären därom att räntorna å in-teckningarna skola till afdelningen inbetalas, hvarefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatafdelningen att in-teckningarna blifva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos afdelningen deponerad in-teckning genom underlåten förnyelse skulle förfalla, ersätter **Stockholms Enskilda Bank** därigenom uppkommen skada.

Förvaringsafgift: 50 öre för år pr 1,000 kronor af depositionens värde, dock ej under två kronor.

Från **Fosterlands-Stiftelsens Förlags-Expedition** hafva utkommit och finnas hos alla bokhandlare att tillgå bland andra följande arbeten:

Den lidande Kristus af *F. W. Krummacher*. Andra uppl. Ny öfvers. Häft. 4 kr., v. b. 4: 50, klotb. 5 kr.

Kristus lever. *En påsk- och pingst-bok* af *F. W. Krummacher*. Häft. 1: 50, inb. 2: 50.

Krummachers skrifter äro kända för sitt gediga och andrika innehåll. Förf. rör sig här kring Kristi död och uppståndelse, och det är innerliga och hjärtevarma ord han har att säga oss, då han skildrar världsförsonarens stora kärlek till en fallen värld. Språket är kraftfullt, innehållet gediget. *N. T.*

Den korsfäste. Af *G. E. Beskow*. Passionspredikningar. Häft. 2 kr., klotb. 3 kr.

Mörker och ljus på Golgatas dag. Af *H. B. Hammar*. Långfredagspredikan. Häft. 25 öre.

Smärtornas man. Passionsbetraktelse öfver Esaias 53 kap. af *Fr. Sandberg*, kontraktsprost och kyrkoherde i Vester Åker och Dalby. Häft. 30 öre.

Jesu afskedstal af *W. Fr. Gess*. Betraktelser öfver Joh. evang. 13—17 kap. Häft. 1: 50, v. b. 2 kr., klotb. 2: 50.

Våra högtider. Af *Emil Frommel*. Andra uppl. Pris häft. 1: 50, klotb. 2: 50.

Detta är en bok med rikt, skönt och uppbyggligt innehåll i ett motsvarande språk.

Passionsveckan af *William Hanna*. Häft. 1: 25, bund. 1: 50.

Jesus Kristus och honom korsfäst af *Adolf Saphir*. Föreläsningar öfver 1 Kor. 2 kap. Klotb. 2: 25.

Förklaringar öfver Esaias 53:dje kapitel af *M. Luther*. Sjunde uppl. 25 öre.

På vägen till Sion af *G. Eeerard*. Öfversättning af *G. S. Löwenhielm*. Andra uppl. Häft. 1 kr., kart. 1: 25, klotb. 2 kr. 1705 B

**Till Fredrika-Bremer-Förbundet insänd perio-
disk litteratur 20 febr.—20 mars 1900.**

Svensk:

Eira n:r 4—5.
Folkskolans barntidning n:r 9—12.
Helsövänner n:r 5—6.
Hemtrefnad n:r 8—11.
Hemåt n:r 3.
Idun n:r 8—11.
Jordmodern n:r 3.
Kyrklig tidskrift n:r 3.
Nya bokhandelstidningen n:r 8—11.
Nya kyrkans tidning n:r 2.
Ord och bild n:r 3.
Saga n:r 3—5.
Slöjdundervisningsbladet n:r 2—3.
Svensk bokhandelstidning n:r 8—11.
Svensk damtidning n:r 8—11.
Svensk lärartidning n:r 8—11.
Svensk musiktidning n:r 4.
Varia n:r 2.

Finsk:

Nutid n:r 2.

Norsk:

Husmoderen n:r 6—8.
Nylænde n:r 4—6.
Urd n:r 7—10.

Dansk:

Kvinden og Samfundet n:r 6—11.
Kvindernes Blad 22 febr.—15 mars.

Tysk:

Blätter des Badischen Frauenvereines n:r 4.
Deutsche Hausfrauenzeitung n:r 9—11.
Die Frauenbewegung n:r 5.
Monatsbericht des Vereins christlicher Lehrerinnen n:r 3.
Neue Bahnen n:r 5—6.

Engelsk:

The Nursing Record n:r 621—624.
The Woman's Journal n:r 6—9.

Fransk:

La Femme n:r 4—6.
L'Humanité Nouvelle n:r 3.

Rösträtten och kvinnorna i England.

Ur »Nordisk tidskrift».

(Forts. från häft. 5.)

I somras, under det att den stora internationella kvinnokongressen var samlad i London, hade förbundet anordnat ett stort demonstrationsmöte till förmån för kvinnors rösträtt. Detta möte hölls i den stora Queen's Hall, som rymmer omkring 3,000 personer och hvilken var fylld till sista plats. Till mötet voro kongressens ledamöter inbjudna, och de mer framstående voro placerade på estraden.

* * *

Här såg man nu utom styrelsen och andra medlemmar af »The National Union of Women's Suffrage Societies» kongressens ordförande, lady Aberdeen, ståtlig och älskvärd som alltid, Förenata staternas delegerade, den snart åttioåriga miss Susan B. Anthony, nu som alltid hälsad af applåder och dessutom hyllad med två kolossala blomsterbuketter. Vidare den unga och sköna hertiginnan af Sutherland, décolletée och gnistrande af juveler, ordföranden för de olika ländernas nationalförbund, flera parlamentsledamöter m. fl.

Som mötets ordförande fungerade mrs *Millicent Fawcett*, hvilket namn jag flera gånger haft tillfälle nämna, helt naturligt för öfrigt, då det är oupplösligt förenadt med den engelska rörelsen för kvinnans rösträtt. Jag passar nu på tillfälle att presentera henne för mina läsare.

Millicent Fawcett är född Garrett och yngre syster till mrs E. Garrett-Anderson, Englands första kvinnliga läkare. Millicent Garrett föddes 1847; 20 år gammal blef hon gift med den framstående nationalekonomen och liberale statsmannen Henry Fawcett. Denne hade vid 25 års ålder blifvit beröfvad synen i följd af en olyckshändelse under en jakt. Hans blindhet hindrade honom likväl icke från att fortsätta sina studier, blifva professor i nationalekonomi vid universitetet i Cambridge och invald i parlamentet.

Några år senare blef han postminister i en af Gladstones ministärer och införde under sin ämbets tid åtskilliga reformer inom postväsendet.

Mrs Fawcett hjälpte troget sin man i hans politiska och nationalekonomiska arbeten. SjälF har hon dessutom utgifvit en lärobok i nationalekonomi, som öfversatts till flera språk, samt biografier af framstående kvinnor, bl. a. drottning Victoria. Sistlidna juni blef hon kreerad till hedersdoktor inom juridiska fakulteten vid St. Andrews universitet i Skottland, så hon bär numera till sitt namn bokstäfverna LL. D. (Legum doctor = juris doktor).

Mrs Fawcetts lifsgärning är emellertid hennes arbete för kvinnans rösträtt. Hon är själen i denna rörelse. I mer än trettio år har hon outröttligt arbetat på detta område, arbetat både i tal och skrift, otaliga äro de rösträttsmöten i olika delar af Storbritannien och Irland, där hon uppträdt som talare eller ordförande, otaliga de artiklar i tidningar och tidskrifter, som flutit ur hennes penna.

Hennes man sympatiserade lifligt med hennes sträfvan och understödde ständigt i underhuset förslagen till kvinnors rösträtt. Också hafva engelska kvinnor visat sin tacksamhet genom att resa honom en minnesvård i Westminster Abbey. (Han dog 1884.)

Men låt oss återvända till det stora rösträttsmötet i Queen's Hall. Oaktadt allt sitt säkert mycket mödosamma arbete för kvinnans rösträtt ser Mrs Fawcett ännu ganska ungdomlig ut. Det är nästan något flickaktigt i hennes smärta figur och i sättet, hvarpå hon bär sitt vackert formade hufvud med det ljusbruna, lätt vågiga håret.

Ordförandeklubban förde hon med lugn och säker hand. Hon började sitt tal med att hälsa den internationella kongressens ledamöter välkomna. Hon vidrörde därpå en händelse, som inträffat ett par dagar förut och som nära berörde kvinnorna.

Måndagen den 26 juni, samma dag som kvinnokongressen öppnades, hade i öfverhuset varit före ett förslag till ny kommunalförvaltning för London. Till detta förslag hade i underhuset antagits ett amendement, enligt hvilket kommunalt röstberättigade kvinnor skulle vara valbara till vissa kommunala befattningar (såsom »aldermen» och medlemmar af grefskapsråden). Detta amendement föll emellertid i öfverhuset oaktadt själfve premierministern, lord Salisbury, höll ett stort tal till kvinnornas förmån.

Detta reaktionära beslut af öfverhuset var en stor motgång för förkämparna för kvinnans rösträtt, och lordernas hus fick upprepade gånger under kvinnokongressen skarpa snärtar för sitt opåkallade

och orättvisa tilltag att utesluta kvinnorna från hufvudstadens kommunalförvaltning. Ett af dessa anfall måste jag berätta, då det förekom mig särskildt karakteristiskt.

Det var vid ett sammanträde inom den politiska sektionen och förhandlingarna rörde kvinnan i kommunalförvaltningen. Som ordförande satt lady Frances Balfour, dotter till hertigen af Argyle, hufvudman för en af Englands äldsta och förnämaste släkter. Hon är dessutom svägerska till en af drottning Victorias döttrar, prinsessan Louise, gift med markisen af Lorne, hertigens af Argyle äldste son och arftagare. Men hennes höga börd och förnäma släktskapsförbindelser hindrade ej lady Frances att i sitt hälsningstal gå illa åt de oefterrättliga lorderna. »Det var icke oförutsedt» — yttrade hon bl. a. — »att billen om kvinnornas valbarhet skulle hafva mindre utsikt till framgång i öfverhuset, där gammalmodiga fördomar och ungdomlig okunnighet rådde, än i underhuset. Ett godt hade dock billen haft med sig. En ovanligt talrik församling hade diskuterat och röstat om den; och många unga lordar hade för första gången infunnit sig i öfverhuset, där de hade säte och stämman.»

Mrs Fawcett var i sitt tal vid rösträttsmötet icke mindre skarp mot de olyckliga lorderna. Hennes anfall uppfattades också genast af den stora församlingen och verkade på den som en elektrisk stöt. Oaktadt mötet öfvervägande bestod af fruntimmer och dessa ju i allmänhet icke bruka vara så synnerligt demonstrativa, ljödo de mest intensiva hvisslingar. Ihållande och skarpa, som hväsandet af myriader ormar, fyllde de en god stund den jättelika salen. Det gjorde ett högst egendomligt intryck, denna upprörda sal, där tusentals kvinnor, och därtill bildade, fina, eleganta kvinnor, hånfullt hvisslade åt Englands höga, ärevärdiga öfverhus.

Sedan mrs Fawcett slutat, uppträdde den gamla Susan B. Anthony. Äfven henne vill jag presentera för mina läsare. Hon är visserligen amerikanska och hennes lifsgärning faller inom hennes hemland, men den har varit af sådan betydelse för kvinnosaken i dess helhet, att jag ej kan under tystnad förbigå den.

Susan B. Anthony är född 1820 i Massachusetts. Hon är en af kvinnofrågans pionärer i den stora republiken på andra sidan Atlanten och kan se tillbaka på ett halft sekel af arbete och strid i kvinnosakens tjänst. Hon tillhör en kväkarefamilj, blef som helt ung lärarinna, deltog tidigt i sträfvandena för nykterheten och för slafveriets afskaffande och slöt sig snart till de kvinnor, hvilka så-

som Lucy Stone, Elizabeth Cady Stanton, Lucretia Mott, på den tiden — omkring 1850 — upptagit arbetet för sitt köns höjande.

Miss Anthony har i synnerhet koncentrerat sin verksamhet på att förskaffa kvinnorna politisk rösträtt och är ordförande i »The American National Women Suffrage Association». Det anses också vara till stor del tack vare hennes outtröttliga arbete, som kvinnorna i de bägge staterna Wyoming och Colorado äga politisk rösträtt. (I fyra af Nordamerikas Förenta stater, de bägge nyssnämnda samt Idaho och Colorado, ha kvinnor fullständigt samma rösträtt som män.)

Vid rösträttsmötet i Queen's Hall talade miss Anthony om den tid, då hon först började reflektera öfver sitt köns tillbakasatta ställning. Hon berättade, huru hon, då hon för 50 år sedan för första gången begärde ordet på ett nykterhetsmöte, möttes af ordförandens förvånade fråga: »Hvad fruntimret önskade?» Då hon svarade, att hon ville begagna sin yttranderätt, uppstod en liflig diskussion bland de manliga mötesdeltagarna, om detta skulle tillåtas henne eller ej, och allmänna åsikten var att »sisters were not invited to speak but to listen». Då man detta oakadt dock till slut helt nådigt beslöt tillåta henne tala, hade hon hunnit glömma hvad hon från början ämnat säga.

Denna episod hade först väckt hennes tankar på det orättvisa i kvinnans ställning. Och då något senare för Newyorks lagstiftande församling framlagts en masspetition med 28,000 namn, mest kvinnors, till förmån för en lag om brännvinshandelns inskränkande och en ung ledamot af församlingen slutat sitt tal mot lagen med frågan: »Hvilka äro de, som begära denna lag? Endast kvinnor och barn!» — då hade miss Anthony fattat ett högtidligt beslut att taga till sitt lufs uppgift att göra en kvinnas namn på en petition lika mycket värdt som en mans, och det kunde det först blifva, ansåg hon, då kvinnorna finge rösträtt.

Detta och mycket mer berättade den gamla damen med det distinguerade utseendet och det energiska uttrycket. Beundransvärdt lugn och obesvärad talade hon till den oöfverskådliga människomassan, och utan synbar ansträngning lyckades hon göra sig hörd i den stora salen. Hela hennes uppträdande och sätt att tala vittna om den vana talarinnan. Och dock är det så enkelt och naturligt, inga retoriska grannlåter, ibland en humoristisk vändning, en muntrande anekdot, en ironisk snärt åt motståndarna.

En annan berömd talarinna, som man vid detta möte fick höra, var den bekanta nykterhetskämpen lady Henry Somerset, ordförande

för »The World's Women Central Temperance Union». Vidare uppträdde en representant för Nya Zeeland, mr Reeves, och talade om den goda erfarenhet man i hans land vunnit i afseende på kvinnors deltagande i politiska val.

Det hade varit meningen att den framstående parlamentsledamoten Leonard Courtney, som så länge och så ihärdigt i underhuset kämpat för rösträtt åt kvinnan, skulle föreslå resolutionen för mötet. Mr Courtney var emellertid hindrad, och i stället var det mr Faithful Begg, äfven han parlamentsledamot och bepröfvad kämpe för kvinnans rösträtt, som framställde resolutionen, hvilken hade följande lydelse:

»Detta möte af vänner till kvinnans rösträtt i Storbritannien och Irland hälsar hjärtligt välkomna de delegerade från alla delar af världen, som nu deltaga i den internationella kvinnokongressen och hvilka hafva i många fall framgångsrikt kämpat för att främja den stora rörelsen för att få kvinnornas medborgarrätt erkänd genom den politiska rösträttens utsträckande till dem. Vi tacka dem för den goda ledning de gifvit oss; och vi i vår ordning önska gifva en god ledning åt de nationer och kolonier, som äro mindre långt hunna än vi själfva. Vi känna, att det åligger det förenade konungariket och dess kolonier samt Nordamerikas Förenta stater att föra framåt och fullständiga principen om det representativa styrelsesättet och att visa världen, att med folkrepresentationen menas hela folkets representerande och att detta tydligen icke är förhållandet, så länge ett helt kön är uteslutet.»

Denna resolution antogs under den lifligaste entusiasm. Den anblick man nu hade från estraden var i sanning storartad, imponerande. Församlingen, som till sista plats fyllde den stora salen och de bägge djupa läktarna, reste sig, och alla dessa människor, till nio tiondelar kvinnor, klappade i händerna, stampade, bultade med paraplyer, ropade, skreko, viftade med hattar och näsdukar. Här om någonsin kunde man säga, att en resolution antogs med acklamation, och jag önskade, att alla, som påstå, att kvinnor icke känna någon önskan att få rösträtt, varit där och fått se denna jättedemonstration.

* * *

Jag har nu försökt lämna en redogörelse för den kvinliga rösträttsrörelsen i England och mina egna personliga intryck af den, så som den uppträdde på den internationella kvinnokongressen i London. Innan jag slutar, skulle jag vilja yttra några ord om hvad vi här i Sverige kunna hafva att lära af denna rörelse.

I Sverige hafva kvinnorna som bekant alltsedan 1862, således i sju år längre än i England, haft kommunal rösträtt. De äro (sedan 1889) valbara till fattigvårdsstyrelse och skolråd och hafva äfven i ej ringa antal invalts i dessa myndigheter. Genom sin rösträtt vid val till stadsfullmäktige och landstingsmän kunna de i samma mån som röstberättigade män hafva ett indirekt inflytande på valen till första kammaren.

På den andra, den s. k. folkvalda kammarens sammansättning, däremot ha de ej minsta inflytande. De må vara aldrig så kunniga, aldrig så dugliga, vara juris doktorer och docenter inom juridiska fakulteten, filosofie doktorer, läkare, sköta stora affärer eller stora jordagods och — hvilket ju här är det viktigaste, då åtminstone ännu rösträtten är sammanbunden med skatteplikten — betala aldrig så stor skatt, de få ej rösta på de män, som stifta lagar, hvilka gälla för så väl kvinnor som män.

För att undanröja dylika orättvisa förhållanden hafva, såsom vi nyss sett, många af Englands och Amerikas ädlaste kvinnor, en Millicent Fawcett, en Priscilla Bright-Mac Laren, en Susan Anthony, en Elisabeth Cady Stanton, gifvit sitt lifs bästa krafter. Men hvad hafva de svenska kvinnorna, som dock i århundraden i många fall varit bättre ställda än andra länders kvinnor, gjort? Männe de ens i allmänhet rätt inse och känna det förödmjukande i att vara utslutna från en rättighet, på hvilken det göres anspråk för snart sagdt hvarenda manlig individ och hvilken gång på gång proklameras som *en allmänt mänsklig rättighet*? Och förstå de, liksom de engelska kvinnorna visat sig göra, att förödmjukelsen blir allt större för hvarje gång det blir fråga om att utsträcka rösträtten till vidare lager af den manliga befolkningen?

Vi veta alla, att just på de senaste åren denna fråga hos oss stått bland de främsta på den politiska dagordningen och att den torde blifva ännu mer brännande under denna riksdagsperiod. Rösträttsvännerna ämna då samla sig omkring det s. k. von Friesenska förslaget. Detta går som bekant ut på att politisk rösträtt äfven skall tillfalla alla kommunalt röstberättigade män. Ty om kvinnor kommer det nog ej att blifva fråga, och man skall helt säkert låta sig angeläget vara att icke använda ordet »person» utan »man», som i svenskan näppeligen kan innefatta kvinnor.

Att emellertid åtskilliga af våra riksdagsmän, såväl i första som andra kammaren, inse det inkonsekventa och orättvisa i ett dylikt uteslutande af kvinnorna, framgick tydligt af rösträttsdebatterna

förliden vinter, då ett par talare framhöllö det orimliga och ohållbara i att tala om politisk rösträtt såsom en allmän mänsklig rättighet, hvilken tillkomme hvarje medlem af, hvarje personlighet inom samhället, och samtidigt lämna alldeles ur räkningen halfva antalet eller litet mer af personligheterna inom samhället — kvinnorna.

Det är särskildt ett af de yttranden, som då fälldes af en talare i andra kammaren, hvilket jag vill taga fasta på, då jag anser det som ett tydligt gif akt! för oss kvinnor. Det lyder så här:

»Hvad som måste krävas af de klasser, hvilka skola ryckas upp till lika berättigande med andra, är att bland dem gifvit sig till känna någon allmänne önskan eller sträfvan att komma i åtnjutande af dessa rättigheter. Men i det afseendet står kvinnornas rösträtsfråga långt tillbaka eller rättare ligger långt fram i framtiden, ty helt visst har ännu icke bland dem i någon större utsträckning försports dylika kraf».

Se där ett mene tekel åt oss kvinnor! Vägda på de rösträtsvärdigas våg hafva vi befunnits allt för lätta. Skall det länge så förblifva? Skola vi fortsätta med att vara politiskt indifferent, fortfarande sitta med händerna i kors och nöja oss med att icke hafva ett ord med i laget, då det gäller stiftande af de lagar, hvarpå vårt lands, vårt folks, våra efterkommandes väl eller ve beror? Skola vi framhärda i vår bekväma overksamhet och lugnt åse, att det politiska rösträtsstrecket för män sänkes allt mer och kanske slutligen helt och hållet försvinner och vi stå såsom politiskt omyndiga i sällskap med minderåriga, dårar, fattighjon och förbrytare?

Vore det icke värdigare oss, landsmaninnor till en Birgitta, till en Kristina Gyllenstjerna, till en Fredrika Bremer, att sammansluta oss, organisera oss och hvar och en i sin stad och efter sina krafter arbeta för att förvärfva oss den mänskliga och medborgerliga rättighet, som kallas politisk rösträtt? De engelska kvinnorna hafva visat vägen, och vi göra klokt i att efter bästa förmåga följa deras exempel.*)

Maria Cederschiöld.

*) Den sista afdelningen i denna uppsats förekommer ej i »Nordisk tidskrift».

Trädgårdsskolor för kvinnor.

De notiser om trädgårdskurser för kvinnor, dem man då och då sett i tidningarna, synas mig vara glädjande tecken till att den fordran på ordnad undervisning i trädgårdsskötsel, som sedan länge försports bland det uppväxande kvinnliga släktet, nu håller på att bli tillgodosedd. Huru mången kvinna har ej, allt sedan den tid då Semiramis pysslade med sina »hängande» trädgårdar i Babylon, trefvat sig fram för att få tillfredsställa sin lust att drifva upp växter, försökt och misslyckats, försökt om igen, stilla suckande öfver sin ovetenhet om orsaken till sitt misslyckande; det är hög tid att hon slipper gissa sig fram, hög tid att äfven hon får del af kunskapens ljus, så att hon kan säkert och skickligt utföra arbetet, hög tid att hon får lära sig spara på den också för henne dyrbara tiden.

Det är omkring ett tiotal år sedan man i Tyskland började anordna kurser, s. k. »Gartenbau», för kvinnor, och dessa kurser omfattade äfven undervisning i konservering af frukter och grönsaker. Tyskarna äro praktiska, de började inse att det blef dem för dyrt att hafva okunniga vårdarinnor af sina hem; trädgårdskurser upprättades än här, än där, bekostade af allmänna medel, och visade mycken tillslutning och goda resultat.

Nu började den för sociala reformer verkande kvinnoföreningen »Frauenwohl» också få ögonen öppna för denna sak, ifrande för att få till stånd fasta kvinnliga trädgårdsskolor, där undervisning pågick året om. Redan år 1892 fanns en sådan skola vid Charlottenburg invid Berlin och någon tid därefter var en notis synlig om en skola som skulle öppnas i Vogtland (Sachsen). Nu är äfven i Friedenau en skola börjad, som har arbetat med god framgång. I England, där kvinnosaken, likasom allting annat, åtminstone är stortalande, finnas äfven trädgårdsskolor för kvinnor; vid institutet i Swanley hafva till och med svenska kvinnor utbildats i trädgårdssyrket. Den nitiska finska trädgårdsläroverksamheten, prostinnan Nora Pöyhönens verksamhet är känd sedan ett par år, och elever från hennes skola utgå, verkande särskildt inom folkskoleläroverksamhet och allmogekretsar. Äfven i Danmark och Norge finnas kvinnliga trädgårdsskolor.

Men vi själfva äro ej heller på efterkälken; 1891 hade vi en kvinnlig trädgårdsskola vid Norrviken. Sedan denna efter att hafva fortgått i fem år nedlades, hafva de efter verksamhet på i fråga

varande område spörjande kvinnorna måst hänvisas till att söka praktisk utbildning i större enskilda trädgårdar. Glädjande att förtälja, har det funnits trädgårdsägare, hvilka varit villiga att mottaga kvinnliga arbetare, på så sätt understödjande en rörelse, som numera ej tycks kunna motarbetas. För närvarande ser det ut som om intresset för att utbilda kvinnliga trädgårdsodlare vore så lifligt, att det icke vidare gäller frågan huru vi skola få en trädgårdsskola, utan hvilken af dem, som finnas, vi skola välja. För att något vägleda de unga kvinnor, som ämna ägna sig åt trädgårdsyrket, lämnas här nedan en uppgift om skolorna, deras villkor och arbetsområden.

Man vore frestad, då man sätter sig till att beskrifva de i vårt land upprättade eller tilltänkta skolorna, att indela dem i två slag: de som hafva till syfte att dana verkliga trädgårdssköterskor och de som blott erbjuda tillfälligt trädgårdsarbete såsom rekreation eller tidsfördrif; de äro så nya, så litet pröfvade, våra kvinnliga trädgårdsskolor, att man gärna kan anse det förlätligt, om den, som grundlägger en sådan skola, icke strax kan vara på det klara med om han (eller hon) vågar taga saken på allvar eller måste försöksvis släppa in elever, som sakna förutsättningar för att kunna göra heder åt det kvinnliga trädgårdsarbetet. Jag tänker härvid på svaga, nervösa flickor — de kunna nog hafva en brinnande lust för arbetet, men sakna den styrka som erfordras, och osäkert är om de ha uthållighet nog att träna sig till styrka.

Den skola som, på grund däraf att den anlades och uteslutande sköttes af en kvinna, benämndes *Sveriges första kvinnliga trädgårdsskola*, var den som i fjor våras mottog sina första elever, till antalet 14; den var då förlagd till det gamla, i vår historia kända säteriet Riseberga. Enligt hvad mig blifvit meddeladt, frambragtes där i fjor, oaktadt jorden fordrade drygt arbete för att bli i det skick, att där kunde odlas grönsaker och blommor, på ungefär 4 månaders tid med kvinnliga armar — det enda arbete som utfördes af manliga sådana var uppskottande af gångar — produkter som på hösten offentligt utställdes i Örebro och erhöilo berömmande omnämmande i en platstidning. Oaktadt det trägna sommararbetet kunde vid slutad kurs elevernas goda hälsa vitsordas och detta kan ju betecknas som ett viktigt plus till det lyckade resultatet. Då snart för denna skola, som nu kommer att flyttas till Espenäs egendom vid Hjälmaran, den andra arbetsperioden tager sin början, torde det resultat och den erfarenhet, som den gångna lärotiden gifvit,

kunna inge förhoppning om utveckling och framtida fortvaro, i synnerhet som nu till biträdande lärarinna blifvit antagen en elev från den omtalade prostinnan Pöyhönens trädgårdsskola. Kursen för i år börjar den 1 maj och slutar 1 oktober samt kostar 75 kr. jämte 50 kr i månaden för hel inackordering. Det har sagts att omväxling i arbete är så godt som hvila; på denna grund torde också kunna antagas att, då det yttre trädgårdsarbetet omväxlar med praktik i konservering af grönsaker, här ej kan bli fråga om öfveranstängning, i synnerhet som arbets-, mat- och hvilotimmar lära vara väl afpassade i förhållande till hvarandra.

Den andra läroanstalt i trädgårdsodling, som denna vår öppnar sina portar för kvinnliga elever, är *fröknarna Schmidts och Hård af Segerstads praktiska trädgårdsskola för kvinnor* invid Karlshamn. Den är hufvudsakligen afsedd för allmogeklassen och erbjuder, äfven den, utom allt slags trädgårdsarbete undervisning i användning af trädgårdsalstren och deras konservering samt beredning af fruktviner. Kursen är något längre än den förut omtalade, då den tager sin början samma dag, men utsträcker till 15 okt., och priset är 35 kr. i månaden i ett för allt, men 150 kr. för hela sommaren. Elev, som själf sörjer för logis och kost, betalar 10 kr. i månaden. Två frie elevplatser för allmogeflickor från Blekinge finnas.

Vi ha att märka ytterligare två nyanlagda trädgårdsskolor för kvinnor: en vid Malmsjö gård i Södermanland, grundad af fröken S. Giöbel, och en i Kalmar län.

Programmet för den första omfattar äfven det manliga elementet och arbetsområdet sträcker sig enligt prospektet äfven till studier i konstnärliga ämnen såsom landskapsmålning, kompositionsöfningar till konstindustriella föremål, drifning och ciselering i metall, gobelin- och konstväfnad.

Vidare låter prospektet oss veta att personer, som önska stärka sig med frisk landluft längre eller kortare tid, vinter eller sommar, kunna vid Malmsjö ägna sig åt något af de ofvannämnda eller åt bokliga studier.

Ett mindre bibliotek finnes. Ett godt piano likaså.

Läget af boningsrummen gör dem oberoende af hvar andra, och det är meningen, att hvarje elev eller där studerande person skall kunna inrätta sig så själfständigt som möjligt.

En stor, mot sjön sluttande, starkt kuperad park gränsar in till boningshuset.

För trädgårdsskolan finnes större trädgård, orangeri, vinkast m. m., och undervisning ges af kunnig trädgårdsmästare.

Utfärder till närliggande trädgårdsodlingar m. fl. ställen af intresse kunna anordnas. Möjligen också pristäfningar i ett eller annat ämne, såsom blomsterbindning, blomsterdekoration af rum eller matbord, komposition för konstindustriella arbeten eller utförandet af dylika, allt beroende på det intresse hvarmed arbetet omfattas.

Ett verkligt intresse för någon af ofvan nämnda eller dithörande sysselsättningar förutsättes hos de personer, hvilka önska vistas å Malmsjö.

Priset kommer icke att öfverstiga 100 kr. pr månad och inefattar då undervisning i trädgårdsarbete.

Den senare af dessa tilltänkta anstalter, »*Praktisk trädgårds- och hushållsskola för kvinlig ungdom*» vid Tryserums prästgård i norra Småland, är anlagd af kyrkoherde och fru Arnman och börjar sin första kurs den 3 april; den är beräknad att räcka till 20 september. Undervisning lämnas, som namnet angifver, icke blott i trädgårdsskötsel utan äfven i hushållsgöromål, och tyckes alltså äfven här fordran på en omväxlande sysselsättning vara tillgodosedd. Afgiften är 50 kr. i månaden för det hela med tillägg af 5 kr., då elev ej vill deltaga i utarbete; en specialitet för denna kurs tyckes vara att hvarje elev får sig tilldeladt ett litet jordområde och ett bänkfönster att själf odla, så och vårda, och hvad som erfordras för detta ändamål, frön eller växter, måste af eleven själf bekostas — detta beräknas dock ej belöpa sig till mer än högst 12 kr. för hela kursen.

Ja, säg nu att vi inte ha trädgårdsskolor för kvinlig ungdom. Tre stycken starta nu i vår och en är ett år gammal. Men ändå ha vi ej någonting motsvarande de trädgårdsskolor för manlig ungdom, som finnas vid Rosendal och Experimentalfältet m. fl. ställen, intet ställe där en kvinna får lära sig huru man hela året om finner arbete inom trädgårdsodlingens område; men en god början är gjord, erfarenheter ha vunnits och af de kvinnor, som ägnat sig åt trädgårdsarbetet, ha bevis kunnat framläggas ej blott på ovanlig styrka, utan äfven på ihärdighet och allvar. Den enskilda företagsamheten har brutit marken, har sätt ut frön; männe den dag skall komma då våra hushållningssällskap, hvarför icke rent af staten, tillgodogöra sig frukterna af den enskildes påbegynta verk, likasom tyskarna inseende att misshushållningen med mänsklig förmåga är en förlust, som vårt land icke längre kan bära. *M. Bolin.*

Vaggsång.

*Sof i frid, du lilla vän,
vintervindar susa.
Mor har gått till fjärran land,
gått till nejder ljusa.
Sof, sof, liten vän,
hon kommer ej igen.*

*Mor hon gick till kyrkogård,
när som skörd var mogen.
Kyrkan där är byggd af trä,
rundt omkring står skogen.
Sof, sof! Af vintergrön
är grafven bäddad skön.*

*Mor hon vandrar glad och säll
öfver himlens ängar,
och hon vaggar himlens barn
uppå blomstersängar.
Sof, sof, liten vän,
ack, hon mins dig än!*

*Du skall växa stark och god,
hålla tro och ära.
Du skall lyda Herrens bud
och hans vapen bära.
Sof, sof, liten vän,
mor hon mins dig än.*

*När du kämpar lifvets kamp —
hård är ofta striden —,
kommer hon helt visst ibland
till din själ med friden.
Sof, sof, liten vän,
hon kommer nog igen.*

Maria Durling.

Litteratur.

Hans hustru. Berättelse af *Eliza Orzeszko*. Öfversättning af *E. Weer*.

När en ny bok af *Eliza Orzeszko* införlifvas med vårt språk, hälsas detta som en tilldragelse af vikt inom vår litterära värld. Ända från den dag, då den första af Orzeszkos böcker («I de djupa dalarna») utsändes i svensk öfversättning, har vår bildade allmänhet haft sin uppmärksamhet fästad vid dessa polska romaner, som allesammans varit äkta pärlor af psykologiskt djup och fin berättarkonst och som, både genom sitt inneboende värde och på grund af den förträffliga svenska omklädnaden, städse flutit ofvanpå i strömmen af öfversättningsalster. *Hans hustru* utgör en öfversättning af det polska originalet *Cham*, som på grundspråket väckt ett utomordentligt bifall. Den polske litteraturkritikern professor M. Zeliezowski skrifer om densamma: »I konstens mästerverk nedlägger nationen blomman af sin själ. 'Cham' är en af våra skönaste blommor. I och genom den skall dess författarinna evigt lefva i sitt folks tacksamma minne. 'Cham' är stor och ändå sann, ideell och ändå realistisk.»

Det är en mörk tafla ur lifvet, målad med realistens oförfärad pensel, som i denna bok träder oss till mötes. En och annan läsare skall antagligen känna sig tillbakastött af de dystra scener, som här upprullas för oss, liksom af skildringen af bokens ena hufvudperson, hustrun *Franka*, om hvilken författarinnan träffande säger att »ur hennes ord talade icke något cyniskt ringaktande af moralen men väl en nästan fullkomlig frånvaro af all sådan.» Mot denna mörka bakgrund tecknar sig mannens gestalt oändligt ljus, och dock verkar han fullkomligt mänsklig och sann, denne enkle bonde med sin naiva uppfattning, sin barnsliga fromhet och sin gränslösa kärlek till den ovärdiga hustrun.

Handlingen försiggår från början till slut vid stranden af *Niemen*, denna blåa glänsande flod, som inger det polska folket en så varm hängifvenhet och som äfven vi lärt oss älska genom *Eliza Orzeszkos* beskrifning. Här ute på floden är det, som *Pawel*, fiskaren »med himlen till stugtak och floden till hustru», första gången sammanträffar med *Franka*. Den enkle, allvarlige mannen blir genast från början intagen af denna flärdfulla, njutningslystna varelse, som till vanor och böjelser tillhör en värld himmelsvidt skild från hans egen. Men högre än den erotiska känslan talar i hans hjärta en brinnande önskan att rädda en själ ur fördärfvet. Det första han svarar på *Frankas* öppenhjärtiga berättelse om sitt förflutna lif är det af henne fullkomligt oförstådda ordet: »Du förspiller din själ», och det är just denna rena, outsläckliga kärlek till hustruns själ, som likt en röd tråd genomgår berättelsen och utgör nyckeln till *Pawels* hela karakter.

För att rädda Franka ur det lif, som fördärfvar henne, gör han henne till sin hustru, döf för sina närmastes varnande och ogillande ord, och börjar sitt äktenskap under de ljusaste förhoppningar, fullkomligt lugnad genom den ed han låtit henne svära, att blifva en god och ärbär människa.

Men de dåliga böjelserna, som under den första tiden kväfts af hennes uppriktiga tacksamhet och tillgifvenhet mot mannen, vakna åter till lif i Frankas själ, närda af det missnöje öfver sina enkla lefnadsförhållanden hon alljämt erfar, och det dröjer ej länge innan hon flyr från sitt hem och återgår till sitt gamla lif. Pawel sluter sin sorg och förödmjukelse inom sig, och till sin omgifnings stora häpnad låter han intet ord af förebräelse mot den ovärdiga hustrun gå öfver sina läppar. Efter några års förlopp kommer Franka tillbaka, utblottad och eländig, och nedlägger en annans barn på tröskeln till Pawels hus.

Nu uppstår i mannens hjärta en hård kamp mellan blygsel och ovilja å ena sidan och å den andra medlidande och en brinnande längtan att än en gång upprätta den kvinna han i själfva verket aldrig upphört att älska. Kärleken segrar till slut, han förläter sin brottsliga hustru, icke till hälften utan obetingadt, och upp-tager det främmande barnet som sitt eget.

Så går en tid, och Franka, som djupt gripits af mannens stor-sinhet, gör verkligen några ansatser till bättring. Men det onda har alltför djupa rötter i hennes natur, det gamla lifvet, som under-gräft både kroppens och själens hälsa, har öfver henne samma makt som brännvinet öfver drinkaren, och hon bryter på nytt sina löften. Denna gång blir Pawel utom sig af smärta och harm, och på sin omgifnings inrådan besluter han pröfva att genom våld och hårdhet söka uträtta hvad mildhet och kärlek icke mäktat.

Men detta är hvad Franka minst af allt kan tåla, hennes för-mörkade, utpinade själ gripes af ett oändligt hat mot mannen, och utom sig af vrede och hätskhet söker hon förgifta honom, men blir röjd och på Pawels närmastes anklagelser öfverlämnad åt rätt-visan.

I detta förtviflade läge vaknar mannens kärlek och medlidande på nytt, han beger sig till domaren, fritager hustrun från anklagel-sen och för henne med sig hem utan ett förebräelsens ord. Denna handling bryter Frankas hårdhet, hon är öfvervunnen, men tillika krossad. »Han har mördat mig med sin kärlek, jag kan inte lefva längre i världen för den, af bara ångest kan jag inte lefva», klagar hon för sin förtrogna, den gamla tiggerskan. Och af sin förtviflan drifven till vanvettets rand bär hon hand på sig själf.

Sådana äro de yttre konturerna af denna sorgliga historia, hvars dysterhet dock i hög grad mildras genom den storslaget sköna teckningen af Pawels bild. Denna teckning torde utan tvifvel kunna räknas till det allra bästa den nyare skönlitteraturen skänkt oss. Det vore frestande att anföra ett och annat ur denna skildring, men den förstående läsaren skall själf helt visst finna dessa äkta pärlor

och gömma dem i sitt minne. Hvem kan t. ex. utan djup rörelse läsa beskrifningen på hur den enkle, okunnige bonden, då den älskade öfvergifvit honom, söker tröst i sin sorg genom ett mödosamt genomstafvande af hennes bönbok? Mannens kärlek kastar en försnande dager öfver hustruns mörka bild, och synd och ondska får icke sista ordet i denna bok. Pawels böner för Frankas själ uppstiga till himlen lika brinnande ännu efter hennes död, och hans kärlek sträcker sig bortom grafven, emedan den är en gnista af den gudomliga eld som, när den sänker sig i ett människohjärta, uppenbarar för detsamma kärlekens hemlighet.

F. E.

Rese-inspektriser i fattigvårdens tjänst.

Enligt ett nu i fattigvårdsnämnden hvilande förslag till förbättrad inspektion af utackorderade barn skulle en kvinna anställas som aflönad rese-inspektris. Det synes ligga i öppen dag, att en kvinnas blick lättare än en mans skall af dessa tusen småsaker, som tillsammans bilda barnets lif, kunna utransaka om det åtnjuter en verkligt god vård och känner sig lyckligt eller ej, men ovisst kan dock vara om förslaget i denna punkt blir antaget. I hvarje fall visar det att äfven i Stockholm den uppfattning börjar göra sig gällande, som i flera andra länder sedan rätt lång tid tillbaka fört kvinnan till befattningar med myndighet och ansvar inom fattigvården. Att hon fyllt sin plats väl, därom vittna såväl de officiella redogörelserna som enskilda uttalanden af ledande män. Flera bland dem hafva högsint erkänt, att de från början varit emot ett dylikt anställande men blifvit fullkomligt öfvertygade om att denna uppfattning varit grundad på oriktiga förutsättningar. Bland dessa är tron, att kvinnan alltid låter leda sig blott af känslan, den för henne farligaste. Ett opartiskt granskande af det verkliga förhållandet i detta afseende ger som resultat, att den skolade, utvecklade kvinnan — och någon annan kan ju ej komma i fråga till dylika uppdrag — kan ställa sina känslor under förståndets kontroll i fullt lika hög grad som de flesta män. Det ansågs ju också en gång, att kvinnan var för vek att tåla se sår och lidande och därför ej kunde vara duglig till sjuksköterska. Hvad erfarenheten nu säger om den saken, veta alla. Får kvinnan blott tillfälle att visa, hvad hon duger till inom fattigvården, helst där det gäller barnavård, så skall motviljan för hennes anställande där snart försvinna.

Från riksdagen.

Minderårigas och kvinnors användande i industriellt yrke.

Den 14 mars öfverlämnades till riksdagens kamrar en kungl. proposition angående minderårigas och kvinnors användande i industriellt yrke. Propositionen åtföljdes af ett i civildepartementet utarbetadt förslag rörande ordnandet af hithörande förhållanden, hvilket i sammanfattning innehåller följande:

vilkoren för inträde i arbete: a) fylda 12 år, b) fullständigt afgångsbetyg från folkskolan eller behörigt tillstånd att lämna folkskolan eller skolpliktighetens upphörande af annan anledning; c) läkares intyg, att den minderåriga utan men för sin hälsa kan förätta arbetet i fråga. I lättare arbeten under bar himmel, vid grufvor samt sågverk och därmed förenade brädgårdar få elfvaåringar användas, under iakttagande af att vilkoren b och c äro uppfyllda;

arbetsdagen; 6 f. m.—7 e. m.; *arbetstiden:* 8 timmar för 12—13-åring, 10 timmar för 13—18-åring; i yrken med ständig eld samt i grufarbete och i sågverk och därmed förenade brädgårdar medgifves tolf timmars arbetstid och nattarbete för minderårig af mankön öfver 14 år;

förbud att i arbete använda kvinna fyra veckor efter barnsbörd;

förbud att till arbete under jord i grufva eller stenbrott använda kvinna af hvad ålder som helst samt minderårig af mankön under 14 år;

ärliga läkarebesiktningar, verkställda af läkare, som förordnas af offentlig myndighet;

kontrollen öfver författningens tillämpning tillkommer i första hand yrkesinspektionen.

Med anledning af ofvanstående kungl. förslag ha hrr *Fridtjw Berg* och *Hammarlund* med instämmande af tjugo Andra kammarens ledamöter väckt en motion gående ut på vissa ändringar i k. m:ts proposition. Bl. a. föreslås minimiåldern till 13 i st. f. 12 år samt inskränkning af arbetet under ferietid till den ferietid, som infaller under månaderna juni, juli och augusti. Motionärerna önska vidare, att de till industriellt arbete använda minderåriga, som äro under 15 år, ovilkorligen komma i åtnjutande af fortsatt undervisning, anordnad af vederbörande skolråd eller ock af skolrådet godkänd, hvilken undervisning under alla förhållanden skall omfatta minst 180 timmar årligen.

Mycket nära till de frågor, för hvilka vi här i korthet redogjort, ansluter sig en annan kungl. proposition, den om *utvidgning af yrkesinspektionen*. Uti den kungliga skrifvelsen betonas nämligen uttryckligen, att en ökning i yrkesinspektionens arbetskrafter är med nödvändighet påkallad af den föreslagna förordningen angående minderårigas och kvinnors användande till arbete i industriellt syfte.

Utan att för dagen kunna ingå i några reflexioner rörande här refererade riksdagsfrågor, hvilka äga ett så nära samband med kvinnans intressen, må det dock vara oss tillåtet att uttala den förhoppningen att förslaget om utvidgad inspektion, till skydd äfven för den yrkesidkande kvinnan, skall vara första steget till en åtgärd, som synes vara af behof och förhållanden högeligen påkallad, nämligen användande af kvinnor inom yrkesinspektionen.

I nästa häfte skola vi i en artikel närmare behandla detta ämne.

Från skilda håll.

Finska kvinnoföreningens årsberättelse för 1899 innehåller en redogörelse för föreningens verksamhet för folkbildningen under det gångna året. Så ha *föredragsserier* för allmogekvinnor anordnats å 11 olika orter på den finska landsbygden. Dessutom hafva enskilda medlemmar anställt föredragsserier och föredragsaftnar för allmogen. Ämnen för föredragen ha varit fosterlandskärlek, kärlek till nästan, hemmets uppgift, barnavård, uppfostran, sedlighet, nykterhet, hälsovård, trädgårdsodling o. s. v. Föredragen hafva i regeln varit talrikt besökta.

Föreningen upprätthåller följande företag: elementarkurser för arbetande kvinnor, arbetsbyrån för bemedling af platser åt tjänarinnor, sommarkolonin för arbetande sjukliga kvinnor, ambulatoriska matlagnings- och handarbetskurserna för allmogekvinnor och Zacharias Topelius' ungdomsbibliotek, hvilka alla med framgång fortsatt sin verksamhet under det gångna året.

*

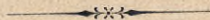
Trädgårdsskolor i Norge. Som tillägg till artikeln »Trädgårdsskolor för kvinnor» meddelas:

I Norge finnas två olika ställen där kvinnor erhålla utbildning i trädgårdsodling: ett vid fröknarna Fleischer & Hoff's Gartneri utanför Kristiania, där endast kvinliga elever mottagas, samt ett vid Folkehøvebrugs-skolen i Gladvold invid Holmestrand, där såväl kvinliga som manliga elever utbildas.

*

Den finska kvinnan och kommunen. Förslaget om rätt för kvinna att handhafva kommunala uppdrag har nu behandlats i samtliga stånd. Efter en långvarig diskussion beslöt ridderskapet och adeln med 59 röster mot 47 att omfatta lag- och ekonomiutskottets tillstyrkande betänkande. Bondeståndet godkände betänkandet med 34 röster mot 18. Prästeståndet åter godkände med 26 röster mot 17 en reservation, i hvilken föreslogs, att motionsförslaget icke måtte föranleda till någon åtgärd från ständernas sida.

Efter en kort men liflig diskussion godkändes betänkandet af borgarståndet med öfvervägande majoritet.

C. E. Lagerström

FREJA-MAGASINET

18 Humlegårdsgatan 18
18 Götgatan 18
29 Drottninggatan 29

Fredrika-Bremer-Förbundets Jurist

lämnar åt kvinnor råd och upplysningar i
juridiska och ekonomiska angelägenheter.

Träffas å förbundets byrå

54 Drottninggatan, 1 tr.

Onsdagar kl. 1/2 11—11 f. m.

Å Fredrika-Bremer-Förbundets byrå, Stockholm, 54 Drottninggatan,

finnas anmälda kvinnliga arbetssökande såsom: lektionsgivare i olika ämnen, svenska och utländska lärarinnor för hem och skolor, kontors- och skrifbiträden, bonner, husföreståndarinnor, sällskap och biträden i hem, föreläserskor, gymnaster, sjuksköterskor m. fl.

Å Fredrika-Bremer-Förbundets byrå 54 Drottninggatan mottagas anmälningar till inträde i Förbundets

Sjukkassa.

Äfven personer, som icke äro medlemmar af Förbundet, kunna blifva delegare i densamma.

Anmälan.

Dagny utkommer **1900** med 20 häften, utgörande minst 28 tryckark.

Priset för hel årgång:

För medlemmar af *Fredrika-Bremer-Förbundet* ... kr. 3,50.

För icke medlemmar af *Fredrika-Bremer-Förbundet* » 5,00.

Förbundsmedlemmar prenumerera å *Fredrika-Bremer-Förbundets* byrå, 54 Drottninggatan, personligen eller medelst postanvisning. Icke förbundsmedlemmar kunna prenumerera dels vid alla postanstalter i riket, dels på förbundsbyrån, dels äfven hos hrr bokhandlare.

Lösnummer kunna erhållas å *Fredrika-Bremer-Förbundets* byrå till ett pris af 30 öre för enkelhäfte.

BARNÄNGENS antiseptiska **Vademecum** för **munnens, tändernas** och **hudens vård** m. m.

På begäran af Aktiebolaget Barnängens Tekniska Fabrik har jag inköpt profver af några i handeln förekommande, koncentrerade munvatten: Vademecum, Dentolin, Stomatol, Gahnelit, Azymol och Aseptol och anställt jämförande undersökningar öfver deras förmåga att döda bakterier och att hindra bakteriers utveckling. Dessa undersökningar hafva skett under ensartade förhållanden för de olika munvattnen, såväl hvad beträffar munvattnens utspädningsgrad och temperatur som metoden för undersökningarna och de använda bakteriekultureernas motståndskraft.

Resultaten af dessa undersökningar framgå af nedanstående tabeller

I. 2 % lösning af munvattnen.

Vademecum dödade i regel Tyfusbacillen på 1 min., Difteribacillen på 1 min.
Dentolin » » » » » » » 1-2 » » » 2-3 »

II. 1 % lösning af munvattnen.

Vademecum dödade i regel Kolerabakterien på 1 min., Difteribacillen på 2 min.
Dentolin » » » » » » » 1 » » » 3-4 »
Gahnelit » » » » » » » 1 » » » 4 »
Stomatol » » » » » » » 1-2 » » » 4 »
Azymol » » » » » » » ej på ½ tim., » » » ej på 1 tim.
Aseptol » » » » » » » ej på 24 tim., » » » ej på 24 tim.

Stockholm den 11 Juni 1899.

Germund Wirgin.

Leg. Läkare, Amanuens v. Karol. Institutets hyg. afdeln.

Adresser:

Fredrika-Bremer-Förbundet: Drottninggatan 54.

Rikstelefon 27 62. Förbundets byrå öppen 11-4. Allm. tel. 48 16.

F. V. O. Centralbyrå: Stora Nygatan 36

Rikstelefon 15 46 — Allm. telefon 27 15

är under vintern öppen alla helgfria dagar, utom lördagar, kl. 10-4.

För hjälpsökande kl. 1/2 10-11.

Föreningen Handarbetets Vänner: Brunkebergstorg 18.

Öppet 10-4.